

3

Kötünün kaynağı sorunu gerçekten de daha on üç yaşımdayken kafamı kurcalamaya başladı: “yüreğin, yarı çocuk oyunları ve yarı Tanrı arasında bölündüğü” bir yaşayken, ilk çocukça yazımsal girişiminin, ilk felsefi yazı denememin konusu oydu –sorunun o zaman vardığım “çözüm”üne gelince, o şerefi, olması gerektiği gibi, Tanrı’ya bahşetmiş ve onu kötü’nün babası tayin etmiştim.

Neyse ki çok geçmeden teolojik önyargıları ahlaksal önyargılardan ayırmayı öğrendim ve kötünün kaynağını dünyanın öte tarafında aramaktan vazgeçtim. Biraz tarih ve filoloji öğrenimi ve tüm psikolojik sorunlar karşısında doğuştan gelme titiz bir duyarlılık, sorunumu kısa sürede bir başka soruna dönüştürdü: insanoğlu hangi koşullar altında yaratmıştı bu iyi ve kötü değer yargılarını?

5

Beni asıl ilgilendiren ahlakın değeri idi - ve buna ilişkin olarak da neredeyse yalnızca büyük hocam Schopenhauer’la hesaplaşmam gerekiyordu; o kitap, kitabın tutkusu ve gizli çelişkisi de sanki yanıbaşımdaymış gibi Schopenhauer’a bir seslenişti (o kitap da bir “polemik”ti çünkü). Konu özellikle, tam da Schopenhauer’ın, bunlar elinde “kendinde değerler” olarak kalana dek bezediği, tanrısal-laştırdığı, “öbürdünyasallaştırdığı” ve bunlara dayanarak yaşama ve kendisine Hayır demiş olduğu “bencil olmayan”ın, acımanın, kendini yadsıma, kendini feda etme içgüdülerinin değeri konusuydu.

6

Belki daha rahat, daha tehlikesiz ama aynı zamanda daha küçük çaplı, daha seviyesiz bir yaşam?.. Öyle ki, ya insan türü için aslında olanaklı olan en yüksek kudrete ve görkeme hiç ulaşamazsa ve bunun suçlusu da ahlak olacak ise? Öyle ki, ya ahlak tehlikelerin en tehlikelisi ise?..

8

“Zerdüşt”ümü ele alalım örneğin; o kitabın her bir sözcüğü karşısında kâh derinden yaralanmamış, kâh derin hayranlık duymamış kimseyi, onu tanıyan biri saymam: çünkü ancak o zaman, dingin öğeden doğmuş o yapıtın güneşli aydınlığını, uzaklığını, enginliğini ve kesinliğini huşu ile paylaşma ayrıcalığına hak kazanır.

2

Bu kökeni nedeniyle, “iyi” sözcüğü, o ahlak soykütükçülerinin batıl inançlarının aksine, hiç de başından beri zorunlu olarak “bencil olmayan” eylemlerle ilintili değildir. Daha ziyade bu aristokrat değer yargılarının çöküşüyle birlikte, “bencil” “bencil olmayan” karşıtlığı, insan vicdanım giderek daha fazla işgal eder hale gelmiştir, - benim dilimde söylersem, sürü içgüdüsüdür bu karşıtlık yoluyla en nihayet söz alan (ve söze gelen). Ama buna rağmen uzun zaman

almıştır bu içgüdünün, ahlaksal değerlendirmenin o karşıtlığa adeta takılıp kalmasına yol açacak denli hâkimiyet kurması (günümüz Avrupa'sında olduğu gibi örneğin: “ahlaklı”, “bencil olmayan”, “desinteresse” [cömert] kavramlarım eşdeğer kavramlar olarak alan önyargı, bugün artık bir “sabit fikir” ve akıl hastalığı şiddetiyle hüküm sürüyor).

5

Gerçi çoğu zaman, kendilerini belki yalnızca iktidar üstünlüklerini temel olarak adlandırırlar (“güçlüler”, “efendiler”, “hükmedenler” olarak) ya da bu üstünlüğün en belirgin göstergesini temel alarak, örneğin “zenginler”, “malikler” olarak (arya [Ari] ile kastedilen budur; Farsça ve Slavca'da da aynıdır).

K (kakos: kötü) sözcüğünde de, (deilos: korkak) sözcüğünde olduğu gibi ('un [agathos: iyi, soylu] zıddı olarak pleb) ödeklilik vurgulanır: bu, türlü yorumlara açık (agathos: iyi, soylu) sözcüğünün etimolojik kaynağını nerede aramak gerektiğine ilişkin bir ipucu verir belki de. Latince'deki malus (kötü) (onu 'ın [melas: siyah] yanına koyuyorum), sıradan adama koyu tenli, özellikle de siyah saçlı diye işaret eder (“hic niger est-” [siyah biridir o]), İtalya topraklarında hükümdar olan sarışınlardan, yani Ari istilacı ırktan en belirgin biçimde koyu tenleri ve siyah saçlarıyla ayrılan, İtalya topraklarının Arilerden önceki sakinleri gibi; en azından Gal dili buna benzer bir örnek sunuyor bana, - (örneğin Fin-Gal ismindeki) fin, aristokrasiyi imleyen bir sözcük, sonradan iyi, asil, arı olan anlamını alıyor, başlangıçta ise, koyu renkli, siyah saçlı yerli halktan ayrılan ‘sarıkafa’yı tanımlıyor.

Aynı durum neredeyse bütün Avrupa için geçerlidir: asıl olarak boyun eğdirilmiş ırk sonunda yeniden üste çıkmış durumda orada; renkte, kafatası kısalığında, hatta belki zihinsel ve sosyal içgüdülerde bile: modern demokrasinin, ondan daha da modern olan anarşizmin ve özellikle de, şimdi artık Avrupa'nın tüm sosyalistlerinin ortak özelliği olan şu “komün” düşkünlüğünün, şu en ilkel toplum biçimine olan düşkünlüğün aslında muazzam bir karşı saldırı demek olmadığını - fatihler ve efendiler ırkının, Ari ırkını fizyolojik yönden de alt edilmiş olmadığını kim garanti edebilir?..)

7

Yahudiler olmuştur, aristokrat değerler eşitliğini (iyi = asil = iktidar sahibi = güzel = mutlu = tanrıların sevdiği) ürkütücü bir tutarlılıkla tersine çevirmeye cüret edenler ve bu ters çevrilmişliğe dipsiz bir kinin (aczin kininin) dişleriyle asılanlar, yani “zavallılardır yalnızca iyi olan'lar, yoksul, güçsüz, aşağı olanlardır yalnızca iyi olan'lar, acı çekenler, yoksunluk içindekiler, hastalar, çirkinlerdir tek imanlılar, tek cennetlikler, sadece onlar kavuşurlar rahmete, - oysa sizler, siz asiller ve kudretliler, sizler sonsuza dek kötü, zalim, şehvetli, açgözlü, tanrısız olanlarsınız, sonsuza dek de, hayır görmeyenler, lanetlenenler ve kahrolanlar olacaksınız!” ...

8

Şu ete kemiğe bürünmüş sevgi müjdesi Nasıralı İsa; yoksullara, hastalara, günahkârlara selameti ve zaferi getiren şu “kurtarıcı” - ayartının tam da en ürperici ve en karşı konulamaz biçimi, Yahudi değerlerine ve Yahudilerin yenilediği ideallere götüren dolambaçlı bir yol ve ayartı değil miydi? İsrail tam da bu “kurtarıcı” üzerinden, İsrail’in bu sözde muhalifi ve yıkıcısı üzerinden erişmemiş midir yüce öç düşkünlüğünün son hedefine?

11

Alman’ın iktidara geçer geçmez uyandırdığı derin, buz gibi güvensizlik duygusu -ki bugün yeniden sözkonusudur- yüzyıllar boyu sarışın, Germen canavarının gazabını dehşet içinde seyretmiş olan Avrupa’nın o dehşetinin tortusudur hala (oysa eski Germenlerle biz Almanlar arasında değil bir kan bağı, bir kavram bağı bile yoktur).

12

-Bu noktada bir iç çekişi ve son bir umudu bastırmayacağım. Nedir benim en katlanamadığım şey? Başa çıkamadığım yegane şey, beni boğan ve mahveden şey? Pis hava! Pis hava! Bir kusurlunun yakınımaya gelmesi; kusurlu bir ruhun bağırsaklarını koklamak zorunda kalmam!.. Sefalet, yoksunluk, kötü hava, müzmin hastalık, zahmet, yalnızlık gibi nelere göğüs germez ki insan bunun dışında? Aslına bakılırsa bunun dışındaki her şeyle başa çıkılabilir, değil mi ki bir yeraltı varoluşuna, savaşçı bir varoluşa doğmuşuz; herkesin ara sıra ışığa çıktığı olur, ara sıra herkes kendi altın zafer anını yaşar - ve işte o zaman nasıl doğmuşsak öyle dururuz, kırılmaz, gergin, yeni olana, daha zorlu olana, daha uzak olana hazır, tüm zorlukların yalnızca daha fazla germeye yaradığı bir yay gibi.